

Kochanowskiego posiedzenie Wydziału II-go, na którym p. *Marceli Handelsman* odczytał referat p. t. „Przyczynę do genezy Ustawy Księstwa Warszawskiego“, p. *Aleksander Kraushar* — „O prawie lennem w Polsce“. W dyskusji ożywionej nad tym tematem zabierali głos pp. Br. Bouffal, T. Wierzbowski, Al. Jabłonowski, Ign. Tad. Baranowski i przewodniczący. W końcu odbyły się wybory na sekretarza Wydziału. Dotychczasowy sekretarz, p. *Aleksander Kraushar*, został powołany do pełnienia tych obowiązków w następnym trzyleciu: 1911—1913.

Na posiedzeniu Komisji antropologicznej przy Wydziale II-m Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, odbytem w dniu 28 stycznia r. b., p. K. Stołyhwo przedstawił nowe uzupełnienia i zmiany w budowie osteoforu-projeckymetru, oraz demonstrował ten przyrząd. Następnie p. E. Majewski zakomunikował wiadomość o nowych wykopaliskach w Iwanowicach nad Dłubnią, przedstawiając znalezione tam okazy. Wreszcie p. Stołyhwo zdał sprawę ze stanu prac przygotowawczych nad instrukcją do badań antropologicznych.

Wł. J.

KRONIKA BIEŻĄCA.

Brykietowanie wiórów i trocin drzewnych. Górnośląska fabryka maszyn Ganz i S-ka w Raciborzu zbudowała prasę mechaniczną do wyrabiania cegiełek z trocin drzewnych, bez dodawania jakichkolwiek materii klejących. Świeże trociny muszą być uprzednio suszone w obracających się bębnoch, ogrzewanych do 40%; procent wody, zawartej w nich, spada przytem z 35% do 12%. Z bębna wióry przechodzą do skrzynki, umieszczonej nad samą prasą. Skrzynka ta, otwarta u góry, posiada dno podwójne, ogrzewane zapomocą pary. W tej nowej suszarni trociny, poruszone ciągle zapomocą łopatek transportowych, tracą jeszcze większy procent wody; żywica, zawarta w wiórach, występuje na wierzch. Rozgrzane trociny podchodzą wówczas pod tłok, który wyciska z nich cegiełki $140 \times 75 \times 20$ do 35 mm.

Wszystkie czynności są zmechanizowane. Trociny, idące z suszarni bębnowej do skrzynkowej, popychane są zapomocą ślimaka, tak, że do obsługi wystarcza 2-ch ludzi. Maszyna zużywa 12 k. m., łącznie z suszarnią bębnową 16 k. m.; pary przy 2 atm. naciśnienia wychodzi 5 kg na godz. w suszarni skrzynkowej i 40 kg w bębnowej. Tłok wyciska 24 cegiełki na minutę. Wobec ogromnych ilości odpadków drzewnych, gromadzących się stale w tartakach i fabrykach stolarskich, nowa maszyna, przerabiająca bezużyteczny prawie materiał na tanie i dające się z łatwością transportować paliwo, zapewne znajdzie szerokie rozpowszechnienie. Pomiedzy innemi 5 pras tego rodzaju funkcyonuje już w Galicyi.

hm.

Wagony-chłodnie dla dróg żel. rosyjskich. Dla dróg żel. rosyjskich obstalowano w zakładach Humboldta wagony-chłodnie do przewożenia produktów spożywczych. Po środku, na czteroosiowym wozie, umieszczony jest oddział maszyn, na przodzie i z tyłu przedziały, przeznaczone na towar. Cały wagon pokryty jest materiałem izolacyjnym. W oddziale maszyn znajduje się oziębiarka i silnik naftowy. Przedziały dla towaru zaopatrzone są w urządzenia ogrzewające i wentylację. Zbiorniki z zapasem wody i nafty umieszczone są pod wagonem.

k. k.

Wielkie turbiny wodne zastosowała Great Western Power Company w swych warsztatach pędzonych siłą wodną na rzece Feather; posiada bowiem ona cztery turbiny o mocy każda 18 000 k. m., czyli o 33% mocniejsze, niż turbiny, pracujące w zakładach firmy Toronto Pover Company, w pobliżu wodospadu Niagary, każda o mocy 13 500 k. m., uważane dotąd za najsilniejsze. Dodać jeszcze należy, że pierwsze posiadają wirnik pojedynczy, gdy ostatnie podwójny, zatem moc wirników poszczególnych równa jest zaledwie 6750 k. m.

Turbiny Great Western Power Company zbudowane są o osiach pionowych typu Francisa, z wewnętrznym obszarem wlotu; zaopatrzone są w miarkowniki firmy J. M. Morris Company w Filadelfii, która budowała wskazane wyżej turbiny niagarskie. Pracują one przy 400 obrotach na minutę i spadzie wody 157 m. Jak wiadomo, wysokość spadu przekracza daleko granice, stosowane dotychczas przy turbinach Francisa. Odlane ze specjalnego brązu, wirniki owych turbin posiadają płaszcze stalowe lane kształtu spiralnego, obliczone na ciśnienie około 15,5 kg/cm².

Na ogół turbiny mają obecnie jasno wytknięte zadanie dopięcia sprawności 89% przy pełnem prawie obciążeniu.

L. Z.

Stacya do ozonizacji wody dla wodociągów Petersburga. W grudniu r. z. w Petersburgu została uruchomiona stacya do ozonizacji wody, zbudowana przez Tow. Akc. Siemens, Halske i Felten, Gaillaume-Lahmeyer. Stacya ta, przeznaczona do odkazania 5000 m³ wody na dobę, jest jedną z największych w świecie.

k. k.

Przepis na usuwanie z rąk brudu warsztatowego. Mieszanie 1/2 gliceryny, 1/4 wody i 1/8—1/4 czystego alkoholu (pod żadnym po-

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Dnia 17 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie wydziału przyrodników i techników Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu.

Na początku posiedzenia pokazywał dr. Fr. Chłapowski nowe nabytki i dary do zbiorów przyrodniczych.

Następnie rozpoczął inżynier Paliszewski zapowiadany wykład swój „O budowie wszechświata“. Podczas wykładu zmieniały się wciąż na obszernym ekranie przezroczyste ciała niebieskie, dostarczone przez p. Br. Sniegockiego, które prelegent objaśniał, ilustrując niemi swoje twierdzenia.

Następnie przeczytał p. Powidzki list od Stowarzyszenia Techników w Warszawie, zapraszający wydział techniczny do wysłania delegata do komisji, mającej na celu ustalenie słownictwa technicznego polskiego. W sprawie tej ma inżynier Suchowiak jechać do Warszawy i osobiście się porozumieć.

Poza tem poruszył p. Powidzki sprawę walnego zebrania, którego urządzeniem ma się zająć ad hoc wybrana komisya, składająca się z pp. Rzepeckiego i Powidzkiego jako członków Zarządu, a poza tem pp. Domagalskiego, Cybichowskiego, Suwalskiego, Grabowskiego i Maliskiego.

M. P.

zorem spirytusu drzewnego lub skażonego) należy przed użyciem dobrze wstrząsnąć lub skłócić w butelce, a potem mocno wcierać w dłoń, aby gliceryna jak najlepiej zmiękczyła skórę. Ułatwia to doskonale następne mycie mydłem i szczoteczką.

hm.

Jednakowy typ hamulców. Umowa, w celu utworzenia wspólnej komisji dróg państwowych i związkowych rzeszy niemieckiej, zawarta została do wybrania typu hamulców skojarzonych najodpowiedniejszego do wagonów, przechodzących z jednej kolei na drugą.

Sprawa ujednolajnienia typu hamulców pociągowych bardzo dawno już na kongresach międzynarodowych kolejowych była poruszana, aby wybrać typ jeden przynajmniej do wagonów, przechodzących z jednej kolei na drugą, ale nie była dostatecznie przygotowana, więc nie została rozstrzygnięta. Wskutek tego Zarząd centralny dróg żel. Związku niemieckiego, jako mniejsza jednostka, postanowił ustalić jeden typ hamulców do wszystkich wagonów, przechodzących z jednej kolei na inną w obrębie dróg żel. Związku niemieckiego, oraz opracować instrukcję użycia i utrzymania tych hamulców.

Umowa dotyczy obmyślenia wszelkich zmian w istniejących urządzeniach, jako też przy obstalowanych nowych wagonach. Przez wprowadzenie pewnych zmian chcą przeprowadzić doświadczenia, na mocy których możnaby dopiero ustalić jeden typ hamulców.

Wawr.

Wszechświatowa wytwórczość ołowiu wynosiła: w r. 1906 — 998 557 t, w r. 1907 — 1 025 625 t, w r. 1908 — 1 061 934 t. W r. 1908 na państwa poszczególne przypadło w odsetkach: Stany Zjed. Ameryki Półn. 29,25%, Hiszpania 17,40%, Niemcy 14,68%, Australia 11,30%, Meksyk 9,80%, Belgia 3,36%, Anglia 2,81%, Włochy 2,54%, Grecja 1,40%. W porównaniu z r. 1907, udział Stanów Zjednocz. Amer. Półn. w produkcji wszechświatowej obniżył się o 6,5%.

Elka.

Ruch kolejowy wozów węglowych w r. 1910. Wysłano z węglem:

	Rok 1909	Rok 1910	W r. 1910 więcej (+) lub mniej niż w r. 1909
a) Wogóle			
Dr. żel. Warsz.-Wied.	291 359	282 893	— 8466
„ „ „ Nadwiślańskimi 64 676	64 676	59 485	— 5191
Razem	356 035	342 378	— 13 657
b) Na dzień roboczy			
Dr. żel. Warsz.-Wied.	988	956	— 32
„ „ „ Nadwiślańskimi 219	219	201	— 18
Razem	1207	1157	— 50
Wysłano do Warszawy:			
wogóle	57 862	50 373	— 7489
na dzień roboczy	196	170	— 26
Wysłano do Łodzi:			
wogóle	57 577	61 003	+ 3426
na dzień roboczy	195	206	+ 11

Przy wyciąganiu wniosków z zestawienia powyższego należy przyjąć pod uwagę stale w ostatnich czasach zwiększanie się pojemności wozów węglowych, co w pewnej mierze osłabia przewagę roku 1909 nad 1910 pod względem wysyłki węgla; przewaga ta jednak niewątpliwie była, lecz nie w tak znacznym stopniu, jak to z zestawienia liczb wynika. Stwierdzić również należy wzrost wysyłki węgla w przeciągu r. 1910 do Łodzi, co tłumaczy się pomyślnem położeniem przemysłu łódzkiego, tem bardziej, że i w tym wypadku większa pojemność wozów porównanie z wysyłką węgla do Łodzi w r. 1909 jeszcze potęguje.

J. H.